

Geoservices bij overheden en bedrijfsleven

BTO Geo-informatie fase 2

BTO 2011.007(s)
April 2011

Watercycle Research Institute

Geoservices bij overheden en bedrijfsleven

BTO Geo-informatie fase 2

BTO 2011.007(s)
April 2011

© 2010 KWR

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Colofon

Titel

Geoservices bij overheden en bedrijfsleven

Projectnummer

B111690

Onderzoeksprogramma's

Risicobeheer bronnen, Waterdistributie

Projectmanager

Dr. Gerard van den Berg

Opdrachtgever

BTO

Kwaliteitsborger(s)

Dr. Ir. Jan Vreeburg, drs. Jan Skornsek

Auteur(s)

Drs. Kim van Daal, Drs. Bernard Raterman

Verzonden aan

Dit rapport is selectief verspreid onder medewerkers van BTO-participanten en is verder niet openbaar.

Samenvatting

In juli 2010 is het rapport over fase 1 van het BTO project geo-informatie opgeleverd (BTO 2010.025). Een belangrijke aanbeveling in dit rapport is om rekening te houden met actuele en toekomstige ontwikkelingen zoals het beschikbaar komen van online geoservices. Een geoservice is een webservice die geo-informatie aanbiedt, de risicokaart van Nederland is hiervan een voorbeeld (www.risicokaart.nl). Een webservice is een dienst die op een computer wordt aangeboden (meestal via internet), waarvan een andere computer gebruik kan maken.

Data via webservices beschikbaar gesteld door derden kunnen waardevol zijn voor bedrijfsprocessen bij waterleidingbedrijven. Daarnaast erkennen drinkwaterbedrijven de groter wordende behoefte aan geografische gegevens over drinkwater bij externe partijen. Webservices kunnen ook een belangrijke rol spelen bij het beschikbaar stellen van gegevens aan derden.

Data beschikbaar stellen via een service heeft een aantal voordelen:

- data bij de bron. Eenmalige opslag, meervoudig gebruik. Onderhoud en beheer liggen bij de bronhouder. De gegevens worden niet fysiek geleverd en de bronhouder bepaald welke partijen geautoriseerd worden om de data te gebruiken.
- de geo-informatie wordt via open standaarden voor webservices geleverd. Dit komt de ontwikkeling en de zogenaamde interoperabiliteit (uitwisselbaarheid) ten goede.
- via metadata, dus de informatie over de gegevens zelf, is duidelijk hoe en of de onderzoeker / gebruiker de gegevens kan gebruiken / combineren.

Europese wet - en regelgeving wordt ook op het vlak van (geografische) informatievoorziening steeds belangrijker. Bestaande initiatieven voor het structureren en beschikbaar stellen van geo-informatie vanuit de overheid dienen te worden gekoppeld aan deze Europese eisen. In het kader van dit onderzoek hebben interviews plaatsgevonden op landelijk en regionaal niveau bij de centrale of rijksoverheid, de provincies en de gemeenten. Om een beeld te krijgen van de ontwikkelingen bij leveranciers is gesproken met bedrijven (Geodan, Vicrea, ESRI) die geo-producten en -diensten leveren.

Waterbedrijven zullen als afnemers van de geoservices veel voordeel kunnen hebben bij diverse bedrijfsprocessen. Door voortschrijdende harmonisatie van, met name provinciale, geodatabestanden hoeft er door de afnemers geen speciale bewerking meer te worden uitgevoerd om tot een bruikbare regionale of landsdekkende dataset te komen, bijvoorbeeld van beschermde gebieden, natuurgebieden of risicokaarten. Omdat de data bij de bron blijft vallen ook beheertaken voor de data weg bij de afnemers.

Een algemene conclusie is dat in de nabije toekomst het aanbod en gebruik van geoservices sterk zal gaan toenemen. Voor elke organisatie die hiermee te maken krijgt en deze services in bedrijfsprocessen wil toepassen is het belangrijk om onderscheid te maken in geoservices van derden en eigen geoservices. Bij eigen geoservices kan het zowel gaan om intern als extern gebruik.

De belangrijkste aanbevelingen zijn:

- Onderzoek welke geodata -gebruikt in huidige werkproces van waterleidingbedrijven- vervangen kunnen worden door geoservices.
- Om optimaal gebruik te kunnen maken van geoservices moeten de ICT systemen hierop voorbereid worden. Bij deze ontwikkelingen liggen er kansen voor samenwerking tussen de waterbedrijven; er kunnen bijvoorbeeld kosten worden bespaard door samen software te (laten) ontwikkelen.

- Aanbevolen wordt om als waterleidingbedrijven zoveel mogelijk gezamenlijk met de aanbieders en bronhouders van geoservices (m.n. PDOK, PGR, BGT en BRO) in contact te treden met als doel de belangen van de waterleidingbedrijven op gebied van geodata zo goed mogelijk te vertegenwoordigen.
- Behartigen van belangen waterleidingbedrijven, bijvoorbeeld in Vewin verband, op het gebied van geodata ten aanzien van INSPIRE.
- Gezien de lange levenscyclus van de assets van een waterleidingbedrijf (meer dan 75 jaar bij leidingen) is het noodzakelijk dat informatie duurzaam wordt bewaard en ook over 30 jaar nog goed benaderbaar moet zijn. Geoservices en onderliggende systemen dienen hier ook op berekend te zijn.
- Onderzoek de haalbaarheid voor het intern en extern aanbieden van geoservices van geodata waar de waterleidingbedrijven bronhouder van zijn.
- Aanbevolen wordt dat alle geobestanden die openbaar worden gemaakt van metadata worden voorzien die in overeenstemming zijn met de hiervoor in Nederland afgesproken norm.

Inhoud

Samenvatting	1
Inhoud	3
1 Inleiding	5
1.1 Doel	5
1.2 Geoservices	5
1.3 Werkwijze	6
1.4 Leeswijzer	6
2 Europese richtlijn INSPIRE	7
3 Rijksoverheid	11
3.1 Inleiding	11
3.2 Gideon	11
3.3 Publieke Dienstverlening op de Kaart	13
4 Provincies	17
4.1 Inleiding	17
4.2 PRO GIDEON	17
4.3 Georegister	18
5 Gemeente	19
5.1 Inleiding	19
5.2 Gemeentelijke samenwerking	19
5.3 Drechtsteden	19
6 Waterschappen	21
6.1 De waterschappen	21
6.2 Geodatavoorziening	22
7 Geoservices van commerciële dienstverleners	23
8 Aanbevelingen voor Waterbedrijven	25
8.1 Geodatavoorziening in bedrijfsprocessen	25
8.2 Geoservices van derden	26
8.3 Eigen geoservices	27
9 Begrippenlijst	29

10	Referenties	31
I	Gespreksverslag Drechtsteden	33
II	Gespreksverslag IPO	35

1 Inleiding

1.1 Doel

In april 2010 is het conceptrapport over fase 1 van het BTO project geo-informatie opgeleverd (BTO 2010.025). Samen met de thema begeleidingsgroep (TBG) is het toepassingsgebied Mobiel GIS gekozen om in de tweede fase van het project verder uit te werken. Bij dit onderwerp komen veel actuele ontwikkelingen bij elkaar; zowel interne als externe geo-informatievoorziening, standaardisatie, de mogelijkheden van services en de (toekomstige) mogelijkheden van 'augmented reality'.

De doelen van fase 2 van het BTO project geo-informatie zijn dan ook het in beeld brengen van ontwikkelingen op het gebied van augmented reality, geo-services bij overheid en bedrijven en verdere uitwerking van voorstellen voor pilots voor fase 3. Dit rapport zal ingegaan op deze ontwikkelingen rondom geo-services bij overheid en commerciële dienstverleners.

1.2 Geoservices

Een Geo-service is een webservice die geo-informatie aanbiedt. Een webservice is een dienst die op een computer wordt aangeboden (meestal via internet), waarvan een andere computer gebruik kan maken. Er wordt gecommuniceerd zonder menselijke tussenkomst. Een webservice maakt het mogelijk om op afstand (meestal over het internet) een dienst op te vragen aan een server. Vaak gaat het om het combineren van kaartlagen, maar ook analyses, al of niet op de achtergrond, kunnen geleverd worden door webservices. Een veel gebruikt type webservice is de Web Map Service (WMS). Een WMS publiceert kaarten (dit betekent: een visuele voorstelling van de ruimtelijke data, niet de data zelf) op het web. Vaak zijn de kaarten dynamisch en is er voor de raadpleger de mogelijkheid om lagen aan en uit te zetten. Voorbeelden van dynamische viewers zijn <http://www.bodemloket.nl> (kaart met informatie over bodemverontreinigingen, bodemonderzoeken en bodemsaneringen) en <http://www.risicokaart.nl> (kaart met informatie per provincie over locaties van mogelijke risico's). Naast Web Map Services zijn er ook Web Feature Services (WFS). Een WFS levert geografische vector data.

De trend is dat deze services steeds vaker worden opgenomen binnen de ICT omgeving bij afnemers, op basis van een zogenaamde Service Georiënteerde Architectuur (SGA of SOA).

In fase 1 van het BTO project geo-informatie is de aanbeveling gedaan om rekening te houden met actuele en toekomstige ontwikkelingen zoals het beschikbaar komen van online geodata-services. Data via webservices beschikbaar gesteld door derden kunnen waardevol zijn voor bedrijfsprocessen bij waterleidingbedrijven. Daarnaast erkennen drinkwaterbedrijven de groter wordende behoefte aan geografische gegevens over drinkwater bij externe partijen. Webservices kunnen wellicht ook een belangrijke rol spelen bij het beschikbaar stellen van gegevens aan derden.

Data beschikbaar stellen via een service heeft een aantal voordelen:

- data bij de bron. De gegevens worden niet fysiek geleverd en de bronhouder bepaald welke partijen geautoriseerd worden om de data te gebruiken. Het beheer en onderhoud van data ligt bij bronhouder.
- de geo-informatie wordt via open standaarden voor webservices geleverd. Dit komt de ontwikkeling en de zogenaamde interoperabiliteit (uitwisselbaarheid) ten goede.
- via metadata is duidelijk hoe en of de onderzoeker / gebruiker de gegevens kan gebruiken / combineren.

1.3 Werkwijze

Europese wet - en regelgeving wordt ook op het vlak van (geografische) informatievoorziening steeds belangrijker. Bestaande initiatieven voor het structureren en beschikbaar stellen van geo-informatie vanuit de overheid dienen te worden gekoppeld aan deze Europese eisen. Om de juiste kaders en verbanden te kunnen schetsen is een beknopte beschrijving gegeven van de belangrijkste Europese ontwikkelingen en de relevantie voor waterleidingbedrijven.

De overheid bestaat uit meer dan zestienhonderd organisaties en instanties. Daartoe behoren onder andere de dertien ministeries, de twaalf provincies en de 430 gemeenten. Maar ook zelfstandige bestuursorganen, zoals de regiopolitie en de Kamers van Koophandel horen tot de overheid. Binnen dit project was het niet mogelijk om voor alle delen van de overheid de initiatieven op het gebied van geoservices in kaart te brengen. Er is daarom gekozen voor een onderverdeling in niveaus. De overheid bestaat uit de Rijksoverheid en 3 medeoverheden: provincies, gemeenten en waterschappen. De Rijksoverheid werkt landelijk, de medeoverheden regionaal of lokaal. Andere delen van de overheid zijn in eerste instantie op grond van hun functie ingedeeld en niet in het overzicht meegenomen. In het kader van dit onderzoek hebben interviews plaatsgevonden op landelijk en regionaal niveau bij de centrale of rijksoverheid, de provincies en de gemeenten.

Ook bij leveranciers blijft de aandacht voor webservices toenemen. Het aantal webservices blijft groeien. Alle webservices in kaart brengen die er in Nederland zijn is niet haalbaar. Om een beeld te krijgen van de ontwikkelingen in het bedrijfsleven is gesproken met bedrijven (Geodan, Vicrea, ESRI) die geo-producten en -diensten leveren.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt kort ingegaan op de Europese richtlijnen voor geografische informatievoorziening. Meer over webservices bij de Rijksoverheid is te lezen in hoofdstuk 3. De initiatieven op provinciaal niveau staan beschreven in hoofdstuk 4. Om een beeld te krijgen van het gebruik van webservices op gemeentelijk niveau is er gesproken met het Servicecentrum Drechtsteden. De resultaten daarvan staan in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op geo-informatievoorziening bij Waterschappen en hoofdstuk 7 bevat informatie over de initiatieven in het bedrijfsleven.

In hoofdstuk 8 worden aanbevelingen gedaan hoe waterbedrijven de ontwikkelingen rondom geoservices kunnen volgen en deze services optimaal kunnen inzetten voor de bedrijfsvoering.

2 Europese richtlijn INSPIRE

De inhoud van dit hoofdstuk is ontleend aan informatie op de website van INSPIRE (<http://inspire.jrc.ec.europa.eu/>) en twee onderzoeken van ECORYS en Zenc uit 2009.

INSPIRE is de Europese richtlijn, die moet zorgen voor beschikbaarheid en uitwisselbaarheid van geoinformatie tussen de lidstaten. INSPIRE moet leiden tot een Europese geo-informatie infrastructuur welke bijdraagt aan een verbeterde informatievoorziening bij onder andere internationale beleids- en dienstverleningsprocessen¹.

In 2001 hebben het Directoraat-generaal Milieu (DG-ENV), Eurostat en het Joint Research Center (JRC) van de EC besloten om een Europese geoinformatie infrastructuur voor milieu op te zetten, de Infrastructure for spatial information in Europe (INSPIRE). Op 15 mei 2007 is de gelijknamige Europese kaderrichtlijn van kracht geworden. Deze richtlijn vormt de wettelijke basis voor de gemeenschappelijke geoinformatievoorziening binnen de Europese Unie. Met de komst van INSPIRE wordt op Europees niveau gewerkt aan de beschikbaarheid en uitwisselbaarheid van geoinformatie. De Europese richtlijn INSPIRE moet leiden tot een Europese geoinformatie infrastructuur welke bijdraagt aan een verbeterde informatievoorziening in grensoverstijgende beleids- en dienstverleningsprocessen. Om dit te bewerkstelligen is er op nationaal niveau een aantal implementatietrajecten opgestart. Deze zijn:

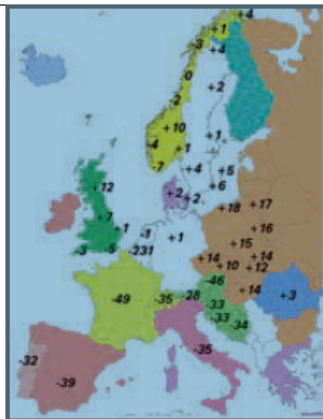
- het inrichten van voorzieningen voor het beschikbaar stellen van geoinformatie met metadata, inclusief een nationaal INSPIRE-portaal;
- beschrijving, harmonisatie en beschikbaarstelling van geoinformatie samen met metadata via een nationaal INSPIRE-portaal en
- bevordering van het gebruik van de geoinformatie die via het INSPIRE-portaal beschikbaar is.

INSPIRE levert een bijdrage aan een informatiehuishouding welke de basis vormt voor goede digitale dienstverlening. Een goede digitale dienstverlening is gebaat bij informatie die gebaseerd is op éénduidige en afgestemde data van een bekende kwaliteit. Data die tevens beschikbaar is en niet 'opgesloten' is binnen een organisatie of systeem.

De kaderrichtlijn INSPIRE stelt hoe voorzieningen zullen moeten worden ingericht en onder welke condities. Zo verbinden de implementatieregels (implementing rules) normen aan de kwaliteit van de diensten. Het gaat hier om normen betreffende prestaties, capaciteit en beschikbaarheid van voorzieningen. In het bijzonder de norm dat een netwerkdienst 99% van de tijd beschikbaar dient te zijn zal een impact hebben op een beheerorganisatie van een netwerkdienst of portaal waarin deze wordt aangeboden. Beheerbeleid moet, als de organisatie al niet vanuit het eigen dienstverleningsbeleid 7x24 uur beschikbaarheid heeft gesteld, hierop worden aangepast.

¹ ECORYS Nederland BV & Grontmij Nederland BV, Kosten-batenanalyse INSPIRE – Eindrapport, Opdrachtgever: Geonovum, november 2009

Elke Europese lidstaat hanteert zijn eigen verticale referentiesysteem. Dat wil zeggen dat nul meter hoogte in Nederland iets anders betekent dan nul meter hoogte in België. Landen hanteren vaak andere zeeniveau als uitgangspunt. In Nederland zijn we gewend te werken met het Normaal Amsterdams Peil (NAP). In België werkt men echter met de Tweede Algemene Waterpassing (TAW) als referentie. Een hoogte van nul meter TAW is gelijk aan het gemiddeld zeeniveau bij eb te Oostende. De Belgische referentiehoogte wijkt in sterkere mate af van omliggende landen doordat deze voor de berekening van de referentiehoogte het gemiddelde van getijden heeft genomen. Het NAP en Belgische TAW verschillen daardoor ca. 2,3 meter in hoogte. Dit heeft tot gevolg dat hoogtelijnen op topografische kaarten in de grensstreek niet op elkaar aansluiten. De Maas zou bijvoorbeeld een fictieve waterval kennen op de Nederlands-Belgische grens.

In het verleden hebben verschillende referentiehoogten ook praktische problemen veroorzaakt die verder gaan dan kaarten die niet naadloos op elkaar aansluiten. Bij het graven van de Kanaaltunnel tussen Engeland en Frankrijk was met het verschil in referentiehoogten geen rekening gehouden. Het verschil in zeeniveau kwam naar voren toen beide delen van de tunnel, die vanuit beide landen werd gegraven, op elkaar halverwege het kanaal diep onder de zeebodem aangesloten moesten worden.

Figuur 1. Voorbeeld van het belang van dataharmonisatie².

Voor het aanbieden en verstrekken van milieu-informatie is in Europees verband het Verdrag van Arhus opgesteld. De impact die INSPIRE op de uitvoer van deze wetgeving en daarmee samengaan beleid heeft is dat INSPIRE een verbinding maakt dus beleid en realisatie. INSPIRE concretiseert reeds bestaande wetgeving en beleid voor het beschikbaar stellen van overheids(geo)informatie. De kaderrichtlijn INSPIRE reikt namelijk standaarden aan en omschrijft services in de implementatieregels en dataspecificaties. Updates van beleidslijnen en mogelijk ook wetgeving omtrent de verstrekking van overheids(geo)informatie zullen verwijzen naar de kaderrichtlijn INSPIRE.

Met de invoer van INSPIRE zal de op webservices gebaseerde informatievoorziening steeds meer in betekenis gaan toenemen. Voor organisaties die data zullen gaan leveren, zullen de verplichtingen vanuit INSPIRE een belangrijke aanzet geven om geodata vraaggericht te ontsluiten. De INSPIRE richtlijnen worden gefaseerd ingevoerd voor diverse thema's, zie figuur 2

² Zenc, INSPIRE begint vandaag – Wat de EU-Kaderrichtlijn INSPIRE voor provincies gaat betekenen, Opdrachtgever: Interprovinciale OverlegGroep Geo, juni 2009

INSPIRE Thema's	
Annex I	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systemen voor verwijzing door middel van coördinaten 2. Geografisch rasterstelsel 3. Geografische namen 4. Administratieve eenheden 5. Adressen 6. Kadastrale percelen 7. Vervoersnetwerken 8. Hydrografie 9. Beschermde gebieden
Annex II	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hoogte 2. Bodemgebruik 3. Orthobeeldvorming 4. Geologie
Annex III	<ol style="list-style-type: none"> 1. Statistische eenheden 2. Gebouwen 3. Bodem 4. Landgebruik 5. Menselijke gezondheid en veiligheid 6. Nutsdiensten en overheidsdiensten 7. Milieubewakingsvoorzieningen 8. Faciliteiten voor productie en industrie 9. Faciliteiten voor landbouw en aquacultuur 10. Spreiding van de bevolking – demografie 11. Gebiedsbeheer, gebieden waar beperkingen gelden, gereguleerde gebieden en rapportage-eenheden 12. Gebieden met natuurrisico's 13. Atmosferische omstandigheden 14. Meteorologische geografische kenmerken 15. Oceanografische geografische kenmerken 16. Zeegebieden 17. Biogeografische gebieden 18. Habitats en biotopen 19. Spreiding van soorten 20. Energiebronnen 21. Minerale bronnen

Figuur 2. De invoering van INSPIRE vindt gefaseerd plaats. Datasets onder Annex I in 2012, Annex II in 2017 en Annex III in 2019.

De invulling van INSPIRE is gebaseerd op een Service Georiënteerde Architectuur (SGA). Webservices maken het zoeken, raadplegen en downloaden van data mogelijk. De inrichting van deze webservices is gebaseerd op standaarden, uitgewerkte specificaties en een eenduidige organisatie van data en processen. De organisaties, welke dataprovider zijn voor INSPIRE, zullen of al een service gerichte architectuur moeten hebben of een open architectuur moeten hebben waarin webservices kunnen draaien. Open in deze zin wil zeggen dat de architectuur gericht moet zijn op uitwisselen van data, zowel technisch als organisatorisch. Webservices spelen hierin een belangrijke rol.

INSPIRE geeft richtlijnen voor webservices. Zowel de gebruiker als de provider moet hieraan voldoen, zodra het een Europese wet is. Dit betekent dat iedere stap die van nu af aan gedaan wordt dient te passen binnen dit INSPIRE-kader.

Waterbedrijven hoeven op korte termijn niet te voldoen aan de INSPIRE richtlijnen, ze kunnen echter wel veel voordeel hebben als zij via INSPIRE gestandaardiseerde informatiebronnen kunnen gebruiken.

3 Rijksoverheid

3.1 Inleiding

In Nederland is wel veel geo-informatie beschikbaar, maar gegevens zijn slecht te vinden en de gebruikskosten zijn relatief hoog. Een belangrijk doel binnen het programma GIDEON is het op elkaar afstemmen van alle geo-registraties van de overheid en van de private bronhouders, zodat de daarin opgeslagen gegevens probleemloos digitaal beschikbaar, vindbaar, toegankelijk en uitwisselbaar zijn⁴. Om dit te bewerkstelligen is het de bedoeling dat alle overheden in de komende jaren actief aan de slag gaan om hun eigen geodata beter te gaan ontsluiten en tevens in overeenstemming te brengen met alle geldende standaarden en afspraken hiervoor. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het vastleggen van metadata en het bij voorkeur in de vorm van webservices beschikbaar stellen van data. Op rijksniveau wordt aan deze strategie vorm gegeven via het project Publieke dienstverlening op kaart (PDOK)⁵. Zowel GIDEON als PDOK en de relevantie voor waterbedrijven worden in dit hoofdstuk nader beschreven.

3.2 Gideon

De centrale of Rijksoverheid bestaat uit de ministeries en ongeveer 200 uitvoeringsorganisaties, zoals Rijkswaterstaat. Nederland telt momenteel 13 ministeries. Conform het besluit Informatievoorziening in de Rijksdienst van 1990 is de minister van Infrastructuur en Milieu (voorheen VROM) coördinerend bewindspersoon voor de geo-informatie. De laatste jaren heeft VROM, gelet op het toenemend belang van geografische informatie voor onze maatschappij, een aantal stimulerende beleidsmaatregelen genomen. Daarnaast dwingen de uitvoeringregels van de Europese kaderrichtlijn Infrastructure for Spatial Information in Europe (INSPIRE) Nederland de komende jaren tot het inrichten van een technisch-organisatorische infrastructuur waarin ruimtelijke gegevens van de overheden, en op verzoek ook van bedrijfsleven, toegankelijk en interoperabel zijn. Verschillende partijen (o.a. de stichtingen Geonovum en Ruimte voor Geo-informatie) hebben bij het ministerie van VROM aangedrongen op de noodzaak voor een gedragen samenhangende visie en een implementatiestrategie voor geo-informatie in Nederland. In 2008 is de visie en implementatiestrategie GIDEON tot stand gekomen. De beleidsnota GIDEON - Basisvoorziening geo-informatie Nederland verwoordt de ambities van het ministerie van VROM voor het aanbod en het gebruik van geo-informatie in Nederland.

GIDEON

GIDEON: Geografische Informatievoorziening en Dienstverlening ten behoeve van de Elektronische Overheid in Nederland³.

Bij de realisatie van GIDEON wordt het principe van 'eenmalig vastleggen, meervoudig gebruiken' gehanteerd. Dit voorkomt dubbel werk en vermindert administratieve lasten. Betrokken overheden harmoniseren de leverings- en gebruiksvoorwaarden, zodat ook hergebruik van geo-informatie door derden een stimulans krijgt. Het eindresultaat is een basisvoorziening geo-informatie die duurzaam, succesvol en intensief wordt gebruikt door alle partijen in de samenleving:

- burgers en bedrijven kunnen van elke locatie alle hiervoor in aanmerking komende geo-informatie opvragen en gebruiken;

³ GIDEON en de bijbehorende term 'Gideonsbende' verwijst ook naar het verhaal uit het bijbelboek Richteren over de spectaculaire wijze waarop een kleine groep heldhaftige o.l.v. Gideon strijders de 'kinderen Israëls' wist te bevrijden van de overheersing door de Midianieten. Een Gideonsbende durft z'n nek uit te steken, laat zich niet leiden door angst, maakt slim gebruik van ongebruikelijke en onconventionele methoden en strategieën om z'n doel te bereiken en opereert tenslotte als een hecht en niet te kloppen team

- bedrijven kunnen aan alle hiervoor in aanmerking komende geo-informatie van de overheid economische waarde toevoegen;
- de overheid gebruikt de beschikbare informatie van elke locatie in haar werkprocessen en dienstverlening;
- overheid, bedrijven, universiteiten en kennisinstellingen werken nauw samen om de basisvoorziening verder te ontwikkelen en te innoveren⁴.

VROM ontwikkelt Gideon samen met andere overheden, bedrijven en kennisinstututen. Het kiest daarbij niet voor een vooraf vastgestelde blauwdruk, maar voor een stap-voor-stap opbouw. Wel zijn er zeven implementatiestrategieën opgesteld, die leiden naar de daadwerkelijke realisatie van een geobasisvoorziening voor Nederland. In deze zeven implementatiestrategieën werken steeds verschillende (combinaties van) partijen. De strategieën zijn:

1. Inbedding geo in e-dienstverlening. Geo-informatie een volwaardige plek geven binnen de e-dienstverlening;
2. Wettelijke geo-basisregistraties. Gebruik van bestaande vier geo-basisregistraties stimuleren en het instellen van twee nieuwe geo-basisregistraties (BGT, de Basisregistratie Grootchalige Topografie en BRO, de Basisregistratie Ondergrond Nederland);
3. INPIRE implementatie. INSPIRE-richtlijn in de Nederlandse wetgeving verankeren en duurzaam implementeren;
4. Aanbodoptimalisatie. Optimalisatie van het brede aanbod van geo-informatie door de totstandkoming van een overheidsbrede geo-informatievoorziening, onder andere door geografische gegevens te standaardiseren, een infrastructuur in te richten en samenwerking bij het beheer;
5. Ketensamenwerking. Gebruik stimuleren van geo-informatie, o.a. in een aantal beleids- en uitvoeringsketens van de overheid, zoals veiligheid, duurzame leefomgeving, mobiliteit en gebiedsontwikkeling; hetzelfde geldt ook voor ketens waarin consumenten en/of bedrijven centraal staan;
6. Waardecreatie. Een gunstig klimaat scheppen voor het toevoegen van economische waarde aan beschikbare publieke geo-informatie;
7. Kennis, innovatie en educatie. Het bevorderen van samenwerking op het gebied van kennis, innovatie en educatie ten behoeve van de permanente ontwikkeling en vernieuwing van de basisvoorziening geo-informatie Nederland⁵.

⁴ GIDEON – Basisvoorziening geo-informatie Nederland, visie en implementatiestrategie (2008-2011), april 2008

⁵ drs. D.W. van Barneveld, ir. T. Overduin, prof.dr.ir. A.K. Bregt, ir. W.T. Castelein - GIDEON: GEO integreert en demarreert, GEO-INFO 2008-9, p.316

Figuur 1. Schematische weergave van de beoogde structuur voor GIDEON⁴.

In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op strategie 4, de aanbodoptimalisatie omdat hier de relatie ligt met geoservices. Naar de mate waarin de 27 Europese lidstaten voldoen aan de INSPIRE-richtlijn, stond Nederland in 2008 op de elfde plaats⁴. De belangrijkste oorzaak daarvoor is de versnippering van geo-data. Op rijksniveau wordt aan aanbodoptimalisatie vorm gegeven via het project Publieke dienstverlening op kaart (PDOK)⁵

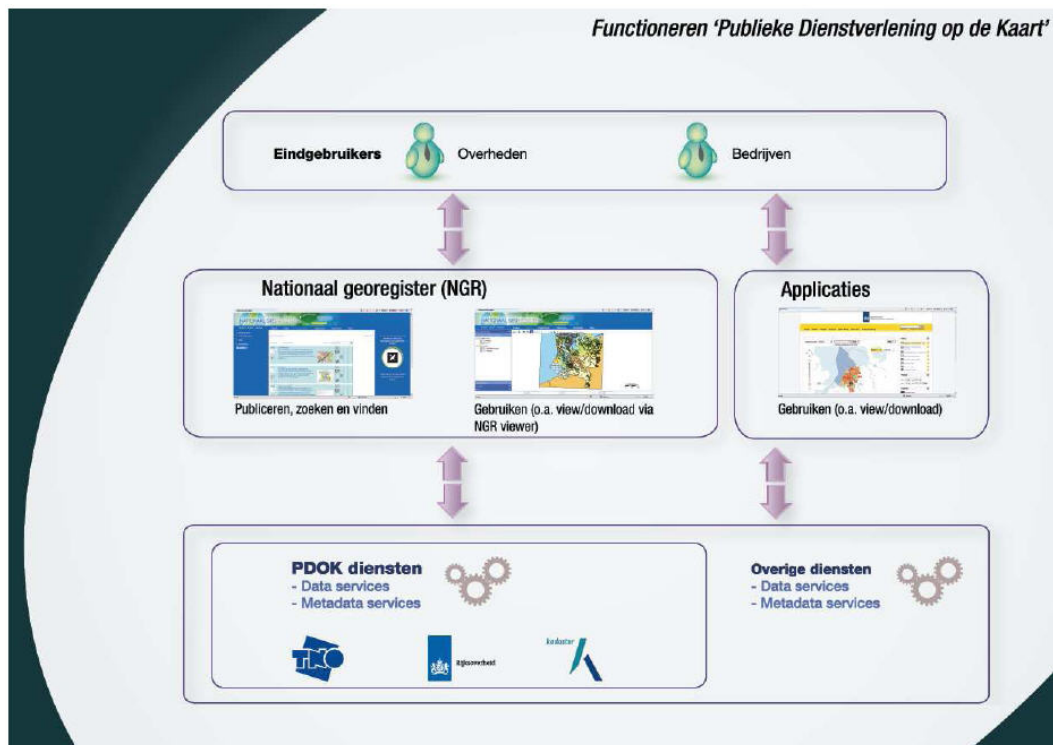
3.3 Publieke Dienstverlening op de Kaart

Publieke dienstverlening op de kaart (PDOK) is een bijdrage aan overheidsdoelstellingen van GIDEON. Vanaf 2007 hebben het ministerie van Infrastructuur en Milieu (voormalig VROM en V&W), Dienst Landelijk Gebied en Dienst Regelingen van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (voormalig LNV), het Kadaster, TNO en Geonovum een samenwerking vormgegeven in het projectvoorstel Publieke Dienstverlening op de Kaart (PDOK). In oktober 2009 is het contract ondertekend en in februari 2010 is het startsein gegeven voor de uitvoering van het programma. Onder de naam Publieke Dienstverlening op de Kaart (PDOK) realiseren zij een centrale voorziening voor geo-informatie. Door gegevens centraal beschikbaar te maken, onderlinge afspraken te maken over het gebruik en door samen op te trekken in de ontwikkeling van voorzieningen voor bijvoorbeeld de basisregistraties en de Europese INSPIRE-richtlijn, verbeteren de partners de dienstverlening zowel onderling als naar andere gebruikers^{6&7}.

Op dit moment is geo-informatie opgeslagen in veel verschillende databanken, landelijk, provinciaal, gemeentelijk, en de gegevens zijn vaak niet geharmoniseerd. Binnen PDOK wordt gewerkt aan centrale levering van de databestanden, zodat er een betrouwbare, toekomstvaste, toegankelijke, efficiënte geo-informatievoorziening ontstaat. Levering van de diensten (metadata services en dataservices) gebeurt op basis van standaarden. De data zal toegankelijk worden gemaakt via het Nationaal Georegister (NGR). Het NGR is een zoekmachine voor geo-informatie.

⁶ Via de website van Geonovum, <http://www.geonovum.nl/dossiers/pdok>

⁷ Twynstra Gudde (2008) Samenwerkingsverband Publieke Dienstverlening op de Kaart

Figuur 2. Functioneren publieke dienstverlening op de kaart (PDOK)⁸

Het programma loopt tot en met 2013 en is verdeeld in 4 plateaus:

1. Plateau I (t/m oktober 2010)
In plateau I staat de ontwikkeling van versie 1.0 van de voorziening centraal. De zogenaamde 'PDOK-motor', de technische inrichting wordt ontwikkeld en wordt ondergebracht bij het Kadaster. Hiervoor wordt er een inventarisatie gemaakt van de vereisten vanuit de wetgeving (INSPIRE, Basisregistraties) en referentiearchitecturen zoals NORA (Nederlandse Overheid Referentie Architectuur, architectuurnorm voor de gehele overheid). Tevens wordt een prioriteitenlijst opgesteld van de te ontsluiten datasets in plateau I en in volgende plateaus.
2. Plateau II (oktober 2010 t/m oktober 2011)
Het aantal datasets zal uitgebreid worden naar 25 datasets.
3. Plateau III (oktober 2011 t/m oktober 2012)
In plateau zal het aantal dataset wederom worden uitgebreid. Volgens de planning zullen er 75 nieuwe datasets ontsloten worden. Daarnaast wordt er een dienstencentrum ingericht.
4. Plateau IV (oktober 2012 t/m oktober 2013)
In deze laatste fase wordt het aantal dataset fors uitgebreid (met ca. 900 datasets) zodat een brede groep afnemers bediend wordt. Tevens vindt de overdracht van diensten naar exploitatie plaats.

Naast de PDOK dataservices zullen er ook aanvullende services worden ingericht. Met deze aanvullende services wordt specifieke functionaliteit toegevoegd aan PDOK. Hierbij valt te denken aan services die antwoord geven op specifieke geografische vragen, zoals het opvragen van coördinaten behorend bij een adres (geocodeer service) of geoprocessing services (analyses).

In plateau I is een inventarisatie uitgevoerd bij de partnerorganisaties (ministerie van VROM, ministerie van LNV, Rijkswaterstaat, het Kadaster, TNO en Geonovum) welke eigen geografische datasets als

⁸ Geonovum Kaartenset Publieke Dienstverlening op de Kaart (PDOK)

eerste toegevoegd moeten worden. Hieruit is een prioriteitenlijst opgesteld van PDOK data services (kaartlagen):

1. Beschermde gebieden, BPR Gewaspercelen
2. Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN), NWB Vaarwegen
3. Top10NL (topografie), Kadastrale kaart
4. Digitaal Geologisch Model (DGM), REgionaal Geohydrologisch InformatieSysteem (REGIS)
5. Kaartondergronden, gemeente- en provinciegrenzen, wijken en buurten, publicaties en bekendmakingen

Het programma concentreert zich in 2011 op het ontsluiten van de Basisregistratie Topografie (BRT). Ook wordt in 2011 een BAG viewer (Basisregistratie Adressen en Gebouwen) en een geocodeerservice in PDOK ondergebracht⁹.

Relevantie voor waterleiding bedrijven

Er zijn veel maatschappelijke vragen waarbij het kaartmateriaal uit PDOK kan ondersteunen. Denk maar aan vragen op het gebied van watermanagement, ruimtelijke ordening, natuurontwikkeling en risicomangement. De gegevens die via PDOK beschikbaar komen zijn daarmee voor veel partijen, waaronder ook de drinkwaterbedrijven, interessant. De bedoeling is dan ook dat in de toekomst de gegevens ook via de nationale loketten (nationaal georegister) direct voor burgers, bedrijven en medeoverheden te gebruiken zijn. Hiermee voldoet PDOK aan het principe éénmalig inwinnen, meervoudig gebruiken, een belangrijk principe om de overheid efficiënter te maken. De informatie is echter niet direct beschikbaar voor iedereen. In plateau I ligt de prioriteit in eerste instantie bij het aansluiten van de partnerorganisaties en een aantal eerste afnemers op de datavoorziening van PDOK. Deze eerste afnemers zijn het project GEOzet (GEOgrafische Zoek- En Toondienst, een project van het Ministerie van Binnenlandse Zaken) en de Raad Vastgoed Rijksoverheid. Zij zullen zo snel mogelijk gebruik gaan maken van de PDOK Diensten. In het tweede plateau wordt de dienstverlening dan uitgebreid naar een volgende groep afnemers zoals de OOV-keten (openbare orde en veiligheid) en de Rijksoverheid. In plateau III zijn de Waterschappen, de Provincies en de gemeentes aan de beurt. In het laatste stadium (oktober 2013) worden burgers en bedrijven (dus ook de waterbedrijven) aangesloten op de PDOK-dienstverlening⁷. Waterbedrijven kunnen in overleg mogelijk ook versnelde toegang krijgen, zoals nu bij waterschappen al gebeurd (zie ook hoofdstuk 6).

⁹ www.geonovum.nl/dossiers/pdok, april 2011

4 Provincies

4.1 Inleiding

De provincies in Nederland zijn verenigd in het Interprovinciaal Overleg (IPO). Met de samenwerking wil het IPO de condities optimaliseren waaronder provincies werken. Het IPO is actief op dezelfde terreinen als de provincies: milieu, landelijk gebied, sociaal beleid, ruimtelijke ontwikkeling, wonen, cultuur, water, veiligheid en handhaving, economie en mobiliteit¹⁰. In 2008 hebben de samenwerkende provincies, verenigd in het IPO, de ambitie uitgesproken om hun steentje bij te dragen aan de ontwikkeling van de nationale geo-informatie infrastructuur. Deze infrastructuur moet overheden, burgers en bedrijven ruimtelijke informatie op maat bieden. De informatievoorziening moet laagdrempelig zijn en voldoen aan de Europese INSPIRE-richtlijnen.

4.2 PRO GIDEON

De provincies hebben de beleidsnota GIDEON aangegrepen als handvat om de eigen ambities op dit gebied nader vorm te geven. Daarbij richten de provincies zich op de optimalisatie van de geo-informatievoorziening in de ketensamenwerking landelijk gebied (gebiedsontwikkeling, monitoring, verantwoording, enz.) en op de optimalisatie van het aanbod van geo-informatie van de provincies. Hiervoor hebben de provincies een programmaplan opgesteld met als titel ProGideon. Het programma ProGideon beoogt invulling te geven aan vijf provinciale doelen:

1. voldoen aan de wettelijke verplichtingen
2. betere dienstverlening burgers en bedrijven
3. betere samenwerking medeoverheden ten behoeve van het primaire proces
4. betere ondersteuning primaire proces provincies
5. herkenbaarheid en rol provincie stimuleren.

Deze doelen zijn in het programmaplan ProGideon uitgewerkt in drie sporen:

1. het optimaal beschikbaar stellen van provinciale geo-informatie en het voldoen aan wettelijke verplichtingen op geo-gebied zoals INPRIRE en de geo-basisregistraties (Basisregistratie Adressen&Gebouwen, Basisregistratie Grootchalige Topografie, Basisregistratie Ondergrond, Top-10 en de kadastrale registratie)
2. het optimaal ondersteunen van de eigen provinciale taken, processen en diensten met geo-informatie (bijv. op beleidsterreinen als milieu, ruimtelijke ordening, waterhuishouding, veiligheid, natuur en landschap, enz.)
3. het –op verzoek- bieden van ondersteuning aan mede-overheden zoals gemeenten en waterschappen, met name op regionaal niveau en gekoppeld aan beleids- en uitvoeringsketens waarin samenwerking en uitwisseling van geo-informatie van belang is

Binnen implementatiespoor 1, het optimaal beschikbaar stellen van provinciale geo-informatie, valt de opzet van een provinciaal register voor geo-informatie. De provinciale gegevens zullen via het Provinciaal Geo Register (PGR) en het daaraan gekoppelde Nationaal Geo Register (NGR) ontsloten worden via geowebsservices^{11&12}.

¹⁰ Via de website van Het Interprovinciaal Overleg (IPO): <http://www.iponl.nl> (augustus 2010)

¹¹ Notitie “Rol van de provincies in het kader van GIDEON – van visie naar implementatie” (2008).

¹² Twynstra Gudde (2009) IPO Programmaplan ProGideon

4.3 Georegister

Provincies serveren nu al veel van hun geografische gegevens via webservices. Met de inrichting van het Provinciaal Georegister (PGR) is deze informatie ook op één centrale plek ontsloten. Provinciaal Georegister staat voor het brengen, zoeken en halen van actuele provinciale geo-informatie op één centrale plek. PGR is één van de eerste projecten die in het kader van het programma ProGideon wordt uitgevoerd¹³.

Het is de bedoeling dat voor thema's waarover de provincies gezamenlijk data hebben de ontsluiting in de toekomst altijd via het provinciaal georegister gaat lopen, zodat provincies ook niet meer door verschillende partijen benaderd hoeven te worden met de vraag om data. Het PGR zal naast metadata ook links naar de webservices (zowel WMS als WFS) bevatten. De gegevens die ontsloten zullen worden via het PGR zijn in te delen in 3 verschillende klassen:

1. INSPIRE datasets (wettelijke verplichting)
2. Gezamenlijke datasets waarmee een landsdekkend beeld gecreëerd kan worden
3. Overige provinciale gegevens

Allereerst wordt er gewerkt aan de ontsluiting van de gegevens behorende tot klasse 1. Provinciale datasets die onder de INSPIRE richtlijn vallen zijn o.a.:

- Provinciale Milieuverordening
- Cultuur objecten
- Globis informatie
- Streekplan
- Provinciale ecologische hoofdstructuur¹⁴

Tot klasse 2 behoren gegevens die bij elke provincie aanwezig zijn, bijvoorbeeld beschermingszones van drinkwaterwinningen. De datasets van alle provincies samen kunnen een landsdekkend beeld vormen, zonder dat er informatie mist. Dit in tegenstelling tot gegevens uit klasse 3. Deze klasse bevat provinciale gegevens waar niet elke provincie over beschikt. Bij het samenvoegen van deze gegevens missen er gegevens, er zou een landsdekkende kaart ontstaan met gaten. Zowel bij gegevens van klasse 2 als bij gegevens van klasse 3 geldt dat de gegevens niet geharmoniseerd zijn. Elke provincie registreert op zijn eigen manier. In het PGR-traject worden door provincies harmonisatieafspraken gemaakt op verschillende niveaus (metadata, datasets).

Op dit moment ligt de prioriteit bij de INSPIRE datasets. De metadata van deze gegevens zijn al beschikbaar en de verwachting is dat medio mei 2011 de webservices gereed zijn voor extern gebruik. In eerste instantie zijn de gegevens van de 12 provincies via 12 afzonderlijke webservices te benaderen. Op termijn is het de bedoeling dat de INSPIRE gegevens centraal worden opgeslagen en er een gecombineerde webservice komt die de samengevoegde gegevens naar buiten brengt. Het centraal opslaan van de gegevens is van belang voor de afgesproken beschikbaarheid (24 uur per dag / 7 dagen in de week / 95%). Wanneer er gewerkt wordt met 12 afzonderlijke webservices en een webservice om de data samen te voegen is het risico op uitval groter dan wanneer de gegevens op een centrale plek worden opgeslagen.

Het is uiteindelijk de bedoeling dat het PGR alle provinciale geo-informatie ontsluit en ook toegankelijk is voor landelijke portalen. Voor de gegevens van klasse 2 en 3 is het nog niet duidelijk wanneer de webservices beschikbaar zijn voor extern gebruik. Het PGR is bezig met het opstellen van een publicatiekalender. Voor meer informatie kan de website "provinciaalgeoregister.nl" worden geraadpleegd.

¹³ Via website ProGideon, weblog Provincies op de kaart (<http://ioggeo.blogplugs.com>) (augustus 2010)

¹⁴ Notitie "Rol van de provincies in het kader van GIDEON – van visie naar implementatie" (2008).

5 Gemeente

5.1 Inleiding

De gemeente is, na de Rijksoverheid en de provincie, de kleinste zelfstandige bestuursseenheid in het Nederlandse staatsbestel. In 2011 zijn er 418 gemeenten in Nederland. Waterbedrijven wisselen veel (geografische) gegevens uit met Gemeenten. De GBKN (toekomstig de BGT) vormt een belangrijke basis in de informatievoorziening bij waterbedrijven, de gemeenten zijn hiervan voor het grootste deel (naar schatting ca. 80 %) de bronhouders. Gemeenten hebben vaak gegevens van waterbedrijven nodig over het leidingnet en de locaties van brandkranen. Het afstemmen van de informatievoorziening met gemeenten kan dus ook veel voordelen opleveren, bijvoorbeeld bij het terugbrengen van beheerkosten van de geodata.

5.2 Gemeentelijke samenwerking

Gemeenten beschikken over een schat aan geo-informatie. In de praktijk worden deze gegevens op vele plekken binnen de gemeente beheerd, gebruikt en verstrekt. Het belang van een goede coördinatie neemt steeds meer toe. Niet alleen omdat gemeenten streven naar meer efficiency in de bedrijfsvoering maar ook omdat het verstrekken van gegevens aan derden een wettelijke taak en een strategisch onderdeel gaat vormen van de gemeentelijke dienstverlening. De Europese INSPIRE-wetgeving en programma's als GIDEON en NUP (Nationaal Uitvoeringsprogramma Betere Dienstverlening en e-Overheid) dwingen overheidspartijen tot gegevensuitwisseling. In het NUP worden afspraken gemaakt tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen. Afspraken om de potentie van de bestaande infrastructuur van de e-Overheid gericht te benutten voor betere dienstverlening. Een aantal onderdelen van het NUP heeft een geo-component^{15&16}. Deze ontwikkelingen dwingen overheidspartijen tot het moderniseren van hun interne en externe informatievoorziening. Grote gemeenten pakken de informatievoorziening vaak zelf op. Voor kleinere gemeenten kan dit lastig zijn, vanwege capaciteitsproblemen of kosten. Er ontstaan daardoor samenwerkingsverbanden tussen verschillende gemeenten. Een voorbeeld hiervan is de samenwerking binnen de Drechtsteden (de gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik Ido Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht).

5.3 Drechtsteden

Enkele jaren geleden hebben de gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik Ido Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht besloten tot samenwerking en is het Servicecentrum Drechtsteden ontstaan. Servicecentrum Drechtsteden is het shared servicecenter van de regio en ondersteunt en adviseert de regio op verschillende gebieden. Zo verzorgen ze voor de Drechtstedenorganisaties beleidsvorming, advies, ondersteuning en uitvoering voor onder andere:

- Financiële, facilitaire en juridische diensten;
- Administratie en (management)informatie;
- Informatisering en automatisering;
- Communicatie.

De samenwerking binnen de Drechtsteden breidt zich nog steeds uit. Op het gebied van geo-informatievoorziening wordt er al samengewerkt bij de aanschaf van data, maar er zijn plannen voor verdere samenwerking. In mei 2010 is een business case afgerond betreffende de bundeling van de krachten van de geo-functie voor alle Drechtsteden. Doel van de business case was het vaststellen welke

¹⁵ Nationaal Uitvoeringsprogramma Dienstverlening en e-overheid "burger en bedrijf centraal"

¹⁶ Daarom NUP, NUP Nationaal Uitvoeringsprogramma Dienstverlening en e-overheid

mogelijkheden tot samenwerking op regionaal niveau bestaan en welke verbeteringen in kwantitatieve en kwalitatieve zin Drechtsteden met samenwerking kan bereiken. Uit de business case is gebleken dat samenwerken op geo-gebied mogelijkheden biedt. Op dit moment voert het servicecentrum alle geodiensten uit voor de gemeente Dordrecht, de BAG voor drie gemeenten en een raadpleeg-GIS voor alle gemeenten. Verdere samenwerking moet nog geformaliseerd worden. De verwachting is dat het geo-team van het Servicecentrum Drechtsteden extra taken op zich gaat nemen. Op dit moment werken er 16 FTE aan geo-informatie bij het Servicecentrum Drechtsteden en de verwachting is dat dit zal uitbreiden.

De Drechtsteden willen het principe van eenmalige registratie, meervoudig gebruik hanteren en het mogelijk maken om zowel via intranet (intern) als via internet (burgers en bedrijven) data beschikbaar te stellen. Hierbij wordt gedacht aan actuele verkeersinformatie (wegafsluitingen), ligging van scholen, hondenuitlaatplaatsen en dergelijke. Bij het beschikbaar stellen van gegevens via webservices (intranet/internet) wordt een afweging gemaakt op basis van rendement. Het is niet zinvol om veel energie en tijd te steken in het online brengen van gegevens waar geen of weinig interesse in is. Om dit te bepalen zal er een onderzoek worden uitgevoerd naar de informatiebehoefte. Hiervoor zal er een inventarisatie plaatsvinden bij verschillende afnemers, zowel intern als bij burgers en bedrijven.

6 Waterschappen

6.1 De waterschappen

Een waterschap of hoogheemraadschap is een overheidsinstantie die in een bepaalde regio in Nederland tot taak heeft de waterhuishouding te regelen. Ook wordt de term waterschap gebruikt om de regio aan te duiden waarover die instantie zeggenschap heeft. Het gebied wordt niet bepaald door gemeente- of provinciegrenzen, maar door stroomgebieden of afwateringsgebieden in een bepaalde regio. Er zijn momenteel 26 waterschappen in Nederland^{17&18}.

Op het gebied van geo-informatie worden de waterschappen bijgestaan door Het Waterschapshuis. Het Waterschapshuis is de regie-, beheer- en uitvoeringsorganisatie voor de waterschappen op het gebied van Informatievoorziening¹⁹.

Figuur 3. Overzicht van waterschappen in Nederland

6.2 Geodatavoorziening

Er zijn steeds meer mogelijkheden om geo-informatie te ontsluiten via het internet. Met name door de nieuwe Europese richtlijnen (INSPIRE) worden overheden verplicht om hun geodata volgens bepaalde standaarden aan te leveren. Daarbij gaat het niet alleen om de geo-informatie zelf, maar ook om de metadata, met als uitgangspunt: Data bij de bron (het beheer van de gegevens gebeurt door de bronhouder zelf). Landelijk zijn er al verschillende overheden en organisaties bezig met de standaardisatie en het digitaal ontsluiten van geo-informatie. Ook waterschappen hebben hun eigen geo-informatie voor intern of extern gebruik digitaal beschikbaar gemaakt. Sommige waterschappen hebben daarvoor de samenwerking gezocht met andere overheden.

Er is voor de waterschappen (nog) geen gemeenschappelijke voorziening voor het publiceren of het uitwisselen van deze geo-informatie. Daarom heeft Het Waterschapshuis in 2008 de opdracht gekregen om tot een dergelijke voorziening te komen. Het doel van het systeem is een centrale toegang voor de geo-informatie van waterschappen op te zetten en deze informatie ook aan te kunnen sluiten op het Nationaal Georegister. Het Waterschapshuis heeft een enquête gehouden onder de waterschappen om de behoeften te onderzoeken. Daarnaast heeft Het Waterschapshuis de portalen van het Interprovinciaal Overleg (IPO) en Rijkswaterstaat (RWS) onderzocht. De conclusie van dit onderzoek is de structuur van deze portalen niet zonder meer geschikt is voor het aanpassen aan de eisen van de waterschappen, maar dat onderdelen van de wel geschikt zijn om in te zetten bij de ontwikkeling van een waterschapsportaal. Recent is gebleken dat de ontwikkeling van PDOK van groot belang kan zijn voor de voorziening van de waterschappen. De Waterschappen hebben inmiddels aangegeven graag versneld deel te willen nemen aan PDOK. Op dit moment staat aansluiting van de Waterschappen gepland voor plateau III, maar de Waterschappen onderzoeken of zij al versneld in plateau II aangesloten te worden¹⁹.

¹⁷ Via de website <http://nl.wikipedia.org/wiki/Waterschap>, september 2010

¹⁸ Via de website van de Unie van Waterschappen. <http://www.uvw.nl/>, september 2010

¹⁹ Via de website van Het Waterschapshuis - www.hetwaterschapshuis.nl, september 2010

7 Geoservices van commerciële dienstverleners

Bij bedrijven schieten de services als paddenstoelen de grond uit. Er kan dan ook geen totaal overzicht gegeven worden van de mogelijkheden. Er zijn al veel leveranciers van geodata die services in de lucht hebben. Bridgis, Tensing en Geodan zijn drie bedrijven die services in de lucht hebben. Bridgis Geoservices bieden bijvoorbeeld de mogelijkheid om snel en eenvoudig applicaties te verrijken met de geografische informatie en ook Geodan levert diensten, bijvoorbeeld topografische ondergronden, als geoservice.

In een gesprek met Geodan wordt duidelijk dat het opzetten van webservice een trend is. Geodan ziet bij veel van hun klanten (bijvoorbeeld waterschappen) dat het de tendens is om met zo min mogelijk efforts steeds meer ketenpartners en burgers van informatie voorzien die up to date is.

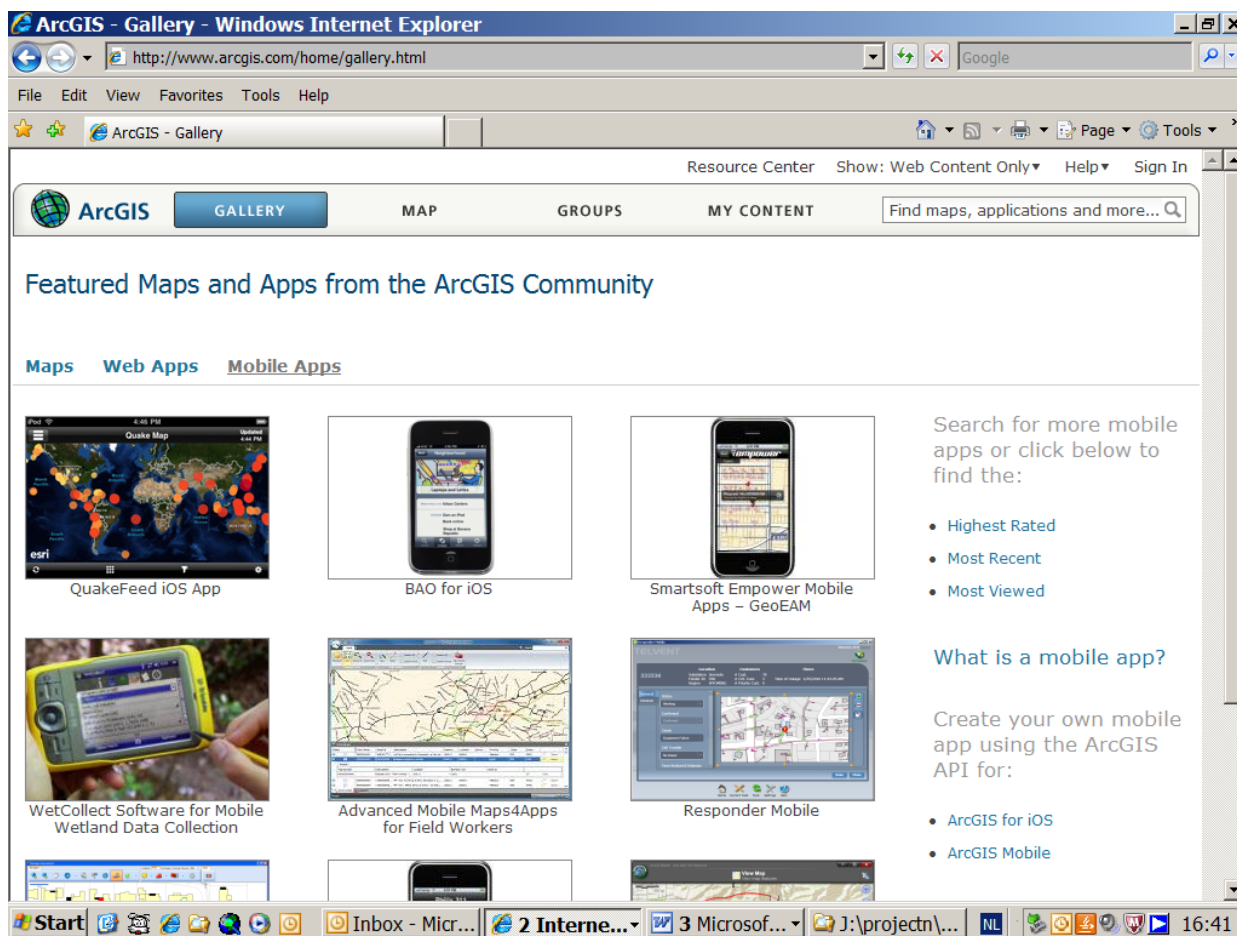
ESRI geeft aan dat ArcGIS.com een goede bron is voor het vinden van geo-informatie. Op de GIS conferentie 2010 laat ESRI een demo zien van ArcGIS.com. Zij verwoorden het als volgt: *Deel je data en bouw mee aan de community.* ArcGIS.com is daarvoor het middel. Hierop kan iedereen meewerken aan een lang gekoesterde wens van velen: een community basemap. *“We kunnen elkaars data goed gebruiken en voor het delen van die data is nu een goed platform.”* Van Winden gaf de bezoekers een indrukwekkende live demo van Nederlandse nu al aanwezige data op ArcGIS.com: *“Het is eigenlijk een soort YouTube voor mensen die van geo-data houden.”*

The screenshot shows the website 'Geoserver.nl kaartdiensten' in a Windows Internet Explorer browser. The page features a navigation menu on the left with items like 'Welkom', 'Voor wie?', 'Hoe werkt het?', 'Voorbeelden', 'Toepassingen', 'Contact', 'Wat kost het?', 'Disclaimer', and 'Nieuws'. The main content area is titled 'Voorbeelden' and lists several services under the heading 'Beschikbare diensten'. These services include:

- Basiskaarten:** Basiskaarten zijn kaarten zoals stratenkaarten of luchtfoto's. Met deze kaarten kunnen gebruikers zich goed oriënteren.
- Opzoeken locatie:** Zoek de coördinaat bij een adres, of zoek adresgegevens bij een coördinaat.
- Kaart met symbool:** Vraag een basiskaart op inclusief een of meer adressen. Hiermee kunt u snel en gemakkelijk adreslocaties op een kaart weergeven.
- Routeren:** Met de routeringsdiensten kunt u eenvoudig reistijden en -afstanden, routebeschrijvingen en coördinaten van de route tussen twee postcodes opvragen.
- Bereikbaarheidsgebieden:** Bereikbaarheidsgebieden zijn essentiële onderdelen van een marktanalyse, vestigingsonderzoek en andere complexe beslissingen.
- Bekijk voorbeelden:** Luchtfoto, Stratenplattegrond, Sat5 satellietbeeld, TDK topografische kaart, Basiskaart, Gemeentekaart, Referentiekaart, EuroStreets
- Bekijk voorbeelden:** Coördinaten bij adres, Adres bij coördinaten, Postcodes binnen opgegeven straat
- Bekijk voorbeelden:** Luchtfoto, Stratenplattegrond, Sat5 satellietbeeld
- Bekijk voorbeelden:** Reistijd en afstand, Routebeschrijving, Routekaart, Routecoördinaten
- Bekijk voorbeelden:** Drie bereikbaarheidsgebieden op basis van reistijd (5, 10 en 15 minuten) rondom de vestiging Amsterdam van Geodan.

 On the right side of the page, there are links for 'Direct registreren' and 'Contact', a status box showing IP: 212.61.146.58, and a 'Nieuwsbrief november 2010' section with links to 'Direct naar gratis voorbeelden' and 'Direct naar URL Voorbeelden (alleen beschikbaar na registratie)'. A search bar is located at the bottom right.

Figuur 6. Enkele beschikbare webservices van het Bedrijf Geodan.

Figuur 7. Het delen van data en applicaties via ArcGIS.com van Esri.

De verwachting is dat commerciële dienstverleners steeds sneller interessante toepassingen kunnen samenstellen op basis van geoservices (van overheden en andere bedrijven), eventueel aangevuld met specifiekere data en functionaliteit. Deze toepassingen worden over het algemeen “Mash-ups” genoemd. De ontwikkeling van dergelijke applicaties kan snel en goedkoop omdat de gebruikte technieken en datadefinities éénduidig vastliggen. Indien onderliggende services voldoen aan de INSPIRE richtlijnen dan is de potentiële afzetmarkt uiteraard veel groter. Met het online beschikbaar komen van steeds meer geodata zal het aanbod van applicaties dus sterk groeien.

8 Aanbevelingen voor Waterbedrijven

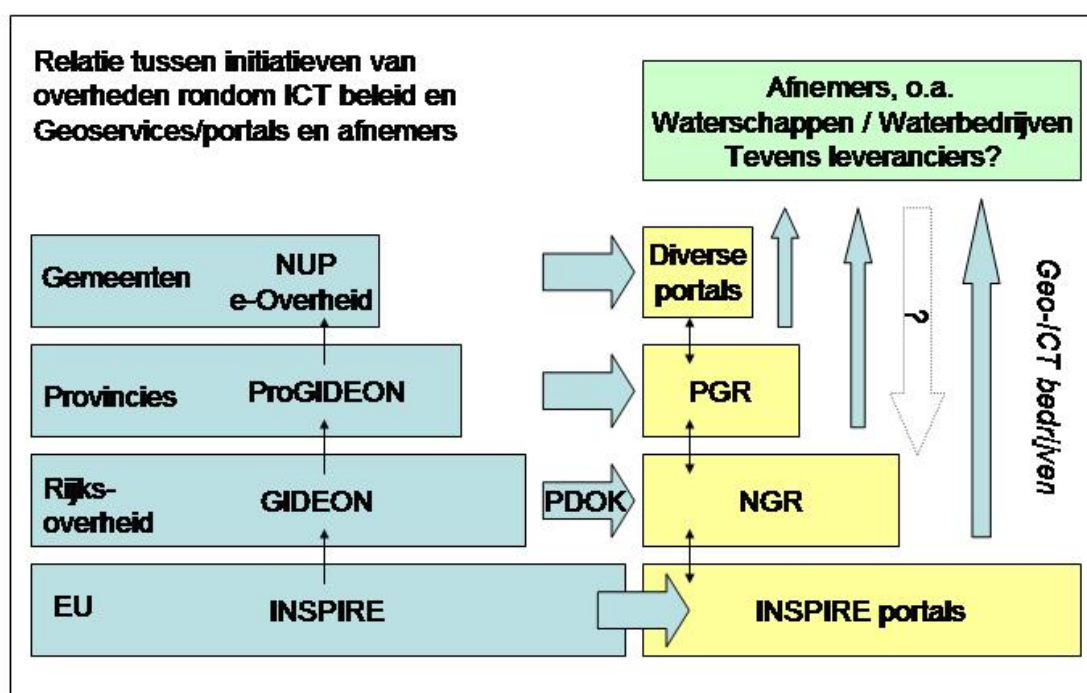
8.1 Geodatavoorziening in bedrijfsprocessen

Een algemene conclusie is dat in de nabije toekomst het aanbod en gebruik van geoservices sterk zal gaan toenemen. Voor elke organisatie die hiermee te maken krijgt en deze services in bedrijfsprocessen wil toepassen is het belangrijk om onderscheid te maken in:

- Geoservices van derden;
- Eigen geoservices.

Bij eigen geoservices kan het zowel gaan om intern als extern gebruik.

De in de voorgaande hoofdstukken beschreven ontwikkelingen rondom geoservices zijn in figuur 8 samengevat en aangevuld met enkele mogelijke afnemers van deze geoservices. Waterbedrijven zullen als afnemers van de geoservices veel voordeel kunnen hebben bij diverse bedrijfsprocessen. Door voortschrijdende harmonisatie van, met name provinciale, geodatabestanden hoeft er door de afnemers geen speciale bewerking meer te worden uitgevoerd om tot een bruikbare regionale of landsdekkende dataset te komen, bijvoorbeeld van beschermde gebieden, natuurgebieden of risicokaarten. Omdat de data bij de bron blijft vallen ook beheertaken voor de data weg bij de afnemers.

Figuur 8. Relatie tussen diverse ontwikkelingen rondom geoservices.

Waterbedrijven gebruiken steeds vaker geografische gegevens voor diverse toepassingen en analyses, bijvoorbeeld in het kader van assetmanagement en storingsregistratie. Een kwalitatief hoogstaande topografische ondergrondkaart is daarbij van groot belang. Tot op heden wordt hiervoor de GBKN gebruikt maar in de nabije toekomst wordt deze vervangen door de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT). De BGT zal door meerdere bronhouders worden bijgehouden en als geoservice beschikbaar komen. Ook de Basisregistratie Ondergrond (BRO) zal voor waterbedrijven een belangrijke gegevensbron worden, zowel voor (geo)hydrologische en ecologische toepassingen als voor analyses in het kader van assetmanagement.

Aanbevelingen ten aanzien van geoservices in bedrijfsprocessen:

- Onderzoek welke geodata –gebruikt in huidige werkproces van waterleidingbedrijven- vervangen kunnen worden door geoservices.
- Onderzoek welke werkprocessen verbeterd kunnen worden doordat geodata door middel van geoservices makkelijker en eenvoudiger beschikbaar komen (bijv. saneringsbeslissingen, U-store, grondwatergegevens).
- Om optimaal gebruik te kunnen maken van geoservices moeten de ICT systemen hierop voorbereid worden. Aanbevolen wordt om naar een zogenaamde Service Geörienteerde Architectuur (SGA) te streven waarbij het mogelijk is aan te sluiten op de ontwikkelde en toekomstige geoservices. Bij deze ontwikkelingen liggen er kansen voor samenwerking tussen de waterbedrijven; er kunnen bijvoorbeeld kosten worden bespaard door samen software te (laten) ontwikkelen.

8.2 Geoservices van derden

Voor het gebruik van geoservices van derden, dus zowel overheden als commerciële dienstverleners worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- Er zijn veel maatschappelijke vragen waarbij het kaartmateriaal uit PDOK kan ondersteunen, bijvoorbeeld bij vragen op het gebied van watermanagement, ruimtelijke ordening, natuurontwikkeling en risicomanagement. De gegevens die via PDOK beschikbaar komen zijn daarmee voor de drinkwaterbedrijven interessant. Aanbevolen wordt om de oplevering van PDOK Diensten de komende jaren nauwlettend te volgen. Afname van PDOK dataservices behoort tot de mogelijkheden en zou onderzocht kunnen worden.
- De bedoeling is dat voor thema's waarover de provincies gezamenlijk data hebben de ontsluiting in de toekomst altijd via het provinciaal georegister (PGR) gaat lopen, zodat provincies ook niet meer door verschillende partijen benaderd hoeven te worden met de vraag om data. Het PGR zal naast metadata ook links naar de webservices (zowel WMS als WFS) bevatten. Het is raadzaam om met provincies overleg te hebben over de beschikbaarheid van de geoservices, zodat waterbedrijven hier tijdig gebruik van kunnen maken.
- Aanbevolen wordt om als waterleidingbedrijven zoveel mogelijk gezamenlijk met de aanbieders en bronhouders van geoservices (m.n PDOK, PGR, BGT en BRO) in contact te treden met als doel de belangen van de waterleidingbedrijven op gebied van geodata zo goed mogelijk te vertegenwoordigen. Voor de BRO zijn er bijvoorbeeld in begin 2011 diverse informatiebijeenkomsten die door TNO, de belangrijkste bronhouder, worden georganiseerd.
- Behartigen van belangen waterleidingbedrijven, bijvoorbeeld in Vewin verband, op het gebied van geodata ten aanzien van INSPIRE.

8.3 Eigen geoservices

Waterbedrijven werken al samen bij het ontwikkelen van geoservices. Dit is vooral gedaan rondom de invoering van de WION (Wet Informatie uitwisseling Ondergrondse Netten) waarbij software is ontwikkeld om de leidingnetgegevens te kunnen uitleveren. Tot nu toe is nog niet bekend welke eisen de INSPIRE richtlijn zal stellen aan de (meta)data rondom leidingen. De algemene verwachting is dat er weinig implicaties zullen zijn voor de waterbedrijven als Annex III van INSPIRE van kracht wordt. Met de gezamenlijke ontwikkelingen in het kader van de WION hebben nutsbedrijven ook een krachtige positie verworven om, bijvoorbeeld in Vewin verband, invloed uit te kunnen oefenen op de door de EU te specificeren eisen.

Waterbedrijven kunnen uiteraard meer geoservices maken voor eigen gebruik en als externe dienstverlening. In fase 1 van het BTO onderzoek ‘GIS bij Waterleiding bedrijven’ zijn voor beide gebruikersgroepen al een aantal mogelijkheden benoemd:

- ligging en status van brandkranen;
- planning onderhoudswerk, spuiplanning;
- gegevens over drinkwaterkwaliteit (o.a. hardheid);
- gegevens over waterverbruik;
- monitoringsgegevens ruwwaterkwaliteit;
- waarnemingen flora/fauna;
- gegevens over waterwinningen, zuiveringen en pompstations;
- vastgoedgegevens;
- informatie over activiteiten in grondwaterbeschermingsgebieden en natuurgebieden.

In 2009 is Futuro BV opgericht. In deze vennootschap werken WMD, Waterbedrijf Groningen, Dunea, PWN en WML samen. In Futuro verband worden ook initiatieven ontplooid om samen te werken aan standaardisatie en het ontwikkelen van geoservices.

Aanbevelingen eigen geoservices:

- Gezien de lange levenscyclus van de assets van een waterleidingbedrijf (meer dan 75 jaar bij leidingen) is het noodzakelijk dat informatie duurzaam wordt bewaard en ook over 30 jaar nog goed benaderbaar moet zijn. Geoservices en onderliggende systemen dienen hier ook op berekend te zijn.
- Onderzoek de haalbaarheid voor het intern en extern aanbieden van geoservices van geodata waar de waterleidingbedrijven bronhouder van zijn. Bij het onderzoek naar de haalbaarheid van de ontwikkeling en implementatie van geoservices dient aandacht te worden besteed aan mogelijke samenwerking met andere bronhouders, zowel binnen als buiten de watersector. Een zeer belangrijk aspect betreft de autorisatie; wie mag de geoservices gebruiken en welke juridische beperkingen gelden?
- Door het monitoren van mogelijke eisen die vanuit de INSPIRE richtlijnen aan waterleidingbedrijven zullen worden gesteld kan hier tijdig op worden ingespeeld en kansen voor samenwerking worden benut.

- Aanbevolen wordt dat alle geobestanden die openbaar worden gemaakt van metadata worden voorzien die in overeenstemming zijn met de hiervoor in Nederland afgesproken norm, het Nederlands Metadataprofiel op ISO 19115 voor geografie en 19119 voor Services²⁰. Door de metadata in lijn te brengen met dit metadataprofiel voldoet de bronhouder ook automatisch aan de metadata normen die de INSPIRE-richtlijn voorschrijft. Doordat ook de bestanden die wel openbaar worden gemaakt, maar uiteindelijk niet onder de INSPIRE-richtlijn vallen, voldoen aan dezelfde metadatanorm wordt het ook eenvoudiger om de andere ambities om geo-informatie te ontsluiten (o.a. via het GIDEON-programma) te realiseren²¹.

²⁰ <http://www.geonovum.nl/geostandaarden/metadata/destandaarden>

²¹ ECORYS Nederland BV & Grontmij Nederland BV, Kosten-batenanalyse INSPIRE – Eindrapport, Opdrachtgever: Geonovum, november 2009

9 Begrippenlijst

Basisregistraties

De overheid verbetert de dienstverlening aan burgers en bedrijven door al bekende gegevens binnen de overheid te delen. Om de gegevens te kunnen delen zet de Nederlandse overheid een stelsel van basisregistraties op. Er zijn 13 basisregistraties, die samen het stelsel van basisregistraties vormen. Een basisregistratie is een informatiesysteem dat alle overheden verplicht gebruiken. Dit zijn de 13 basisregistraties:

GBA - Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens

NHR - Nieuwe Handelsregister

BAG - Basisregistratie Adressen en Gebouwen (bestaat uit twee basisregistraties)

BRT - Basisregistratie Topografie

BRK - Basisregistratie Kadaster

BRV - Basisregistratie Voertuigen (kentekenregistratie)

BLAU - Basisregistratie Lonen, arbeids en uitkeringsverhoudingen

BRI - Basisregistratie Inkomens

WOZ - Basisregistratie Onroerende Zaken

RNI - Registratie Niet Ingezetenen

BGT - Basisregistratie Grootchalige Topografie (voorheen GBKN)

BRO - Basisregistratie Ondergrond (voorheen ook wel DINO)²²

GIDEON

De beleidsnota Gideon - Basisvoorziening geo-informatie Nederland verwoordt de ambities van het ministerie van VROM voor het aanbod en het gebruik van geo-informatie in Nederland. Verschillende partijen werken samen aan de uitvoering van Gideon. Dit gebeurt langs zeven implementatiestrategieën:

1. Geo-informatie een volwaardige plek geven binnen de e-dienstverlening;
2. Gebruik bestaande vier geo-basisregistraties stimuleren en het instellen van twee nieuwe geo-basisregistraties;
3. Inspire-richtlijn in de Nederlandse wetgeving verankeren en de technische infrastructuur realiseren;
4. Aanbod optimalisatie door de totstandkoming van een overheidsbrede geo-informatievoorziening, onder andere door geo-data te standaardiseren, een infrastructuur in te richten en samenwerking bij het beheer;
5. Gebruik stimuleren van geo-informatie in een aantal beleids en uitvoeringsketens van de overheid, zoals veiligheid, duurzame leefomgeving, mobiliteit en gebiedsontwikkeling;
6. Een gunstig klimaat scheppen voor het toevoegen van economische waarde aan beschikbare publieke overheidsgeo-informatie;
7. Bevorderen van samenwerking op het gebied van kennis, innovatie en educatie ten behoeve van de permanente ontwikkeling en vernieuwing van de basisvoorziening geo-informatie Nederland.²³

INSPIRE

Europese kaderrichtlijn Infrastructure for Spatial Information in Europe (INSPIRE). Met de komst van INSPIRE wordt op Europees niveau gewerkt aan de beschikbaarheid en uitwisselbaarheid van geoinformatie. De Europese richtlijn INSPIRE moet leiden tot een Europese geoinformatie infrastructuur welke bijdraagt aan een verbeterde informatievoorziening bij onder andere internationale beleids- en dienstverleningsprocessen. Om dit te bewerkstelligen is er op nationaal niveau een aantal implementatietrajecten opgestart. Deze zijn:

²² Via <http://e-overheid.nl/onderwerpen/stelsel-van-basisregistraties>, september 2010

²³ Via <http://www.geonovum.nl/dossiers/gideon>, september 2010

- Het inrichten van voorzieningen voor het beschikbaar stellen van geoinformatie met metadata, inclusief een nationaal INSPIRE-portaal;
- Beschrijving, harmonisatie en beschikbaarstelling van geoinformatie samen met metadata via een nationaal INSPIRE-portaal;
- Bevordering van het gebruik van de geoinformatie die via het INSPIRE-portaal beschikbaar is²⁴.

NGR

Het nationaal georegister (NGR) is de plek waar overheden, bedrijven en onderzoeksinstituten geoinformatie kunnen vinden, bekijken en uitwisselen. Iedereen die geografische gegevens beheert, kan deze met een omschrijving in het register bekend maken voor een breed publiek. Gebruikers van het nationaal georegister kunnen zo makkelijk nagaan of bepaalde geografische gegevens al bestaan en welke partij beschikt over de meest actuele geo-informatie in de vorm van een dataset of webservice. Inmiddels bevat het nationaal georegister ruim 1.250 metadata records²⁴.

NORA

Burgers en bedrijven verwachten een goed functionerende, dienstverlenende overheid. Samenwerking tussen overheidsorganisaties, waarbij zij hun processen afstemmen en gebruik maken van elkaars informatie, is hiervoor een belangrijke voorwaarde. NORA, de Nederlandse Overheid Referentie Architectuur, helpt de samenwerking te realiseren. Het kabinet heeft NORA vastgesteld als norm voor de gehele overheid²⁵.

PDOK

Publieke Dienstverlening op de Kaart (PDOK). Het ministerie van VROM, Dienst Landelijk Gebied en Dienst Regelingen van het ministerie van LNV, Rijkswaterstaat van het ministerie van V&W, het Kadaster, TNO en Geonovum realiseren onder de naam Publieke Dienstverlening op de Kaart een centrale voorziening voor geo-informatie.

PGR

Provinciaal georegister (PGR). In het Register ontsluiten de provincies hun aanbod van geo-informatie op gestandaardiseerde wijze. Het project is onderdeel van het programma ProGideon - Spoor 1-wettelijk Aanbod.

ProGideon

ProGideon is de bijdrage van de twaalf provincies aan de realisatie van een Nationale Geo-informatie-infrastructuur zoals verwoord in de implementatiestrategie van VROM (Gideon). Een infrastructuur die voorziet in de beschikbaarheid van ruimtelijke informatie voor alle overheden en burgers/bedrijven¹².

²⁴ Via <http://www.geonovum.nl/> september 2010

²⁵ Geonovum - NORA dossier - Geo-informatie, juli 2010

10 Referenties

Barneveld, drs. D.W. van, ir. T. Overduin, prof.dr.ir. A.K. Bregt, ir. W.T. Castelein (2008). GIDEON: GEO integreert en demarreert, GEO-INFO 2008-9, p.316

De provinciale GIDEON's bende (2008) Rol van de provincies in het kader van GIDEON – van visie naar implementatie”

ECORYS Nederland BV & Grontmij Nederland BV (2009), Kosten-batenanalyse INSPIRE – Eindrapport, Opdrachtgever: Geonovum

Geonovum (2010) – website , <http://www.geonovum.nl/dossiers/pdok>

Geonovum (2010) Kaartenset Publieke Dienstverlening op de Kaart (PDOK)

Geonovum (2010). NORA dossier - Geo-informatie.

GIDEON (2008). Basisvoorziening geo-informatie Nederland, visie en implementatiestrategie (2008-2011).

Het Waterschapshuis (2010) website - www.hetwaterschapshuis.nl.

ProGideon (2010) – website , weblog Provincies op de kaart (<http://ioggeo.blogplugs.com>)

Twynstra Gudde (2008) Samenwerkingsverband Publieke Dienstverlening op de Kaart.

Unie van Waterschappen (2010) – website . <http://www.uvw.nl/>.

Wikipedia (2010) -website <http://nl.wikipedia.org/wiki/Waterschap>.

Zenc, (2009) INSPIRE begint vandaag – Wat de EU-Kaderrichtlijn INSPIRE voor provincies gaat betekenen, Opdrachtgever: Interprovinciale OverlegGroep Geo.

Zenc (2010). Daarom NUP, NUP Nationaal Uitvoeringsprogramma Dienstverlening en e-overheid

I Gespreksverslag Drechtsteden

Mariëlle Slieker (Servicecentrum
Drechtsteden)
Kim van Daal (KWR)

Datum: 13 juli 2010

1. Opening

KWR (voorheen Kiwa) is de kennispartner van en voor de Nederlandse drinkwaterbedrijven. KWR is onder meer hoofduitvoerder en coördinator van het meerjarige onderzoek voor de Nederlandse waterbedrijven, het bedrijfstakonderzoek BTO. Dit is onderzoek dat de waterbedrijven gezamenlijk laten uitvoeren.

Binnen het BTO loopt momenteel een project over geo-informatie. Dit project gaat in 2010 over mobiel GIS, augmented reality en geoservices. Op het gebied van de services willen wij voor de waterbedrijven in beeld brengen welke ontwikkelingen er spelen en welke services in ontwikkeling zijn of gepland staan bij de overheid. Hiervoor gaan we in gesprek met een rijksoverheid, een provincie en een gemeente. De focus ligt hierbij op de huidige werkwijze bij bedrijven en de wensen en plannen voor de toekomst.

Mariëlle Slieker is werkzaam als manager Geo-Informatie bij het Servicecentrum Drechtsteden. Kim van Daal is werkzaam bij KWR. Binnen het team waterdistributie vervult zij de rol als GIS-specialist.

2. Geo-services bij de Drechtsteden

2.1 Huidige werkwijze

Enkele jaren geleden hebben de gemeenten Alblasterdam, Dordrecht, Hendrik Ido Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht besloten tot samenwerking en is het Servicecentrum Drechtsteden ontstaan. Servicecentrum Drechtsteden is het shared servicecenter van de regio en ondersteunt en adviseert de regio op verschillende gebieden. Zo verzorgen ze voor de Drechtstedenorganisaties beleidsvorming, advies, ondersteuning en uitvoering voor onder andere:

- Financiële, facilitaire en juridische diensten;
- Administratie en (management)informatie;
- Informatisering en automatisering;
- Communicatie.

De samenwerking binnen de Drechtsteden breidt zich nog steeds uit. Op het gebied van geo-informatievoorziening wordt er al samengewerkt bij de aanschaf van data, maar er zijn plannen voor verdere samenwerking. In mei 2010 is een business case afgerond betreffende de bundeling van de krachten van de geo-functie voor alle Drechtsteden. Doel van de business case was het vaststellen welke mogelijkheden tot samenwerking op regionaal niveau bestaan en welke verbeteringen in kwantitatieve en kwalitatieve zin Drechtsteden met samenwerking kan bereiken. Uit de business case is gebleken dat samenwerken op geo-gebied mogelijkheden biedt. De samenwerking moet nog verder geformaliseerd worden. In september zal er een besluit worden genomen over de mate van samenwerking betreffende de geo-functie. Vooralsnog voert het servicecentrum alle diensten uit voor de gemeente Dordrecht, de BAG voor drie gemeenten en een raadpleeg-GIS voor alle gemeenten.

De keuze tot samenwerken op geo-gebied is logisch omdat er veel op de gemeenten afkomt. Te denken valt aan de basisregistraties zoals de BAG en Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT). Kleinere gemeenten hebben vaak niet genoeg personeel op het vakgebied om alle veranderingen bij te kunnen

houden. Ook de informatiebehoefte vanuit de maatschappij legt in toenemende mate druk op de gemeenten.

2.2 Blick op de toekomst

2.2.1 Korte termijn (<3 jaar)

In september 2010 zal er een besluit worden genomen over de mate van samenwerking betreffende de geo-functie. De verwachting is dat hierover positief besloten gaat worden en dat het geo-team van het Servicecentrum Drechtsteden verschillende taken op zich gaat nemen. Op dit moment werken er 16 FTE aan geo-informatie bij het Servicecentrum Drechtsteden, op termijn zal dit uitbreiden.

Er is gezamenlijk een viewer aangeschaft. Na implementatie moet het mogelijk zijn om zowel via intranet (intern) als via internet (burgers en bedrijven) data te raadplegen. Hierbij wordt gedacht aan actuele verkeersinformatie (wegafsluitingen), ligging van scholen, hondenuitlaatplaatsen en dergelijke. Bij het beschikbaar stellen van gegevens via webservices (intranet/internet) wordt een afweging gemaakt op basis van rendement. Het is niet zinvol om veel energie en tijd te steken in het online brengen van gegevens die weinig mensen willen gebruiken. Om dit te bepalen zal er een onderzoek worden uitgevoerd naar de informatiebehoefte. Hiervoor zal er een inventarisatie plaatsvinden bij verschillende afnemers (intern, burgers, bedrijven).

Toezien op de kwaliteitsborging van nieuwe en bestaande geografische gegevens. Uitgaan van het principe eenmalige registratie, meervoudig gebruik.

In 2011

Begin maken met het verkennen en uitvoeren van geografische analyses voor de Drechtsteden.

2.2.2 Lange termijn (3-5 jaar)

Op de lange termijn wil het Servicecentrum Drechtsteden graag alle gegevens nodig voor beleidsvorming en besluitvorming nauwkeurig beschikbaar hebben. Denk aan gegevens over luchtkwaliteit, geluid, bereikbaarheid, veiligheid, groen en water. Wanneer deze gegevens in een geografisch informatie systeem beschikbaar zijn, kan het GIS dienen als een hoogwaardig, interactief, besluitvorming ondersteunend systeem. Door verschillende gegevens te combineren biedt dit integraal inzicht in de gevolgen van verschillende ingrepen in de omgeving. Denk hierbij aan Urban Strategy van TNO

3. Afspraken

Kim stuurt Mariëlle een bezoekverslag en houdt Mariëlle op de hoogte van de voortgang van het project. Mariëlle stuurt Kim een document waarin de businesscase geo-informatie (zonder financiën) voor de Drechtsteden is uitgewerkt.

II Gespreksverslag IPO

Gerard Nienhuis (IPO, provincie Overijssel)
Ron Wardenier (IPO, provincie Groningen)
Kim van Daal (KWR)

Datum: 5 oktober 2010

1. Opening

KWR (voorheen Kiwa) is de kennispartner van en voor de Nederlandse drinkwaterbedrijven. KWR is onder meer hoofduitvoerder en coördinator van het meerjarige onderzoek voor de Nederlandse waterbedrijven, het bedrijfstakonderzoek BTO. Dit is onderzoek dat de waterbedrijven gezamenlijk laten uitvoeren. Kim van Daal is werkzaam bij KWR. Binnen het team waterdistributie vervult zij de rol als GIS-specialist.

Binnen het BTO loopt momenteel een project over geo-informatie. Dit project gaat in 2010 over mobiel GIS, augmented reality en geoservices. Op het gebied van de services willen wij voor de waterbedrijven in beeld brengen welke ontwikkelingen er spelen en welke services in ontwikkeling zijn of gepland staan bij de overheid. Hiervoor gaan we in gesprek met een rijksoverheid, een provincie en een gemeente. De focus ligt hierbij op de huidige werkwijze bij bedrijven en de wensen en plannen voor de toekomst.

Gezien de ontwikkelingen op provinciaal vlak is er gesproken met twee afgevaardigden vanuit het IPO: Gerard Nienhuis en Ron Wardenier. Gerard Nienhuis is werkzaam als GIS expert and information analyst bij de provincie Overijssel en is deeltijd gedetacheerd bij het IPO. Hij houdt zich vooral bezig met ondergronden en referenties en treedt op als functioneel beheerder voor de gezamenlijke bestanden. Ron Wardenier is werkzaam als Specialist Geo-informatievoorziening bij Provincie Groningen en is deeltijd gedetacheerd bij het IPO. Bij het IPO houdt hij zich bezig met Functioneel beheer van het provinciaal georegister.

2. Geoservices bij de provincies

Provincies zijn al jaren bezig met geoservices. Vaak bieden zij data aan via de afzonderlijke provincie websites. Een voorbeeld hiervan is de Atlas van Overijssel met downloadknop. Alle kaarten op provinciale websites zijn view services, veelal op basis van ArcIMS. Op dit moment vindt een verandering plaats richting Arcgis server.

2.3 Blik op de toekomst

Met het oog op Inspire is Pro gideon in het leven geroepen. De provincies gaan gezamenlijke ingang creëren voor de provinciale geogegevens: het provinciaal georegister. In dit provinciale register komen de metadata en de links naar de services (zowel WMS als WFS).

De Inspire datasets zullen wel centraal ontsloten worden ivm met de gevraagde 24/7 beschikbaarheid.

De provincies kunnen ook eigen gegevens via het georegister publiceren. Hiervoor zijn verschillende klassen met een verschillende prioriteit. De klassen zijn:

1. Inspire datasets wettelijke verplichtingen nu metadata, mei 2011 services
2. Datasets die allemaal hebben, landsdekkend beeld nog niet geharmoniseerd
3. Oveige datasets

Afspraken:

Kim stuurt een lijst met meestgevraagde data vanuit de waterbedrijven (uitkomst van een enquête gehouden onder 80 werknemers bij de Nederlandse drinkwaterbedrijven). Is inmiddels gebeurd.

